

K vymezení neobvyklých a neodůvodněných transakcí z pohledu rizika legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

- Předpis
- **zákon č. 253/2008 Sb.** – zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů
 - **vyhláška č. 281/2008 Sb.** – vyhláška č. 281/2008 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů

- Ustanovení
- **§ 6, § 21 zákona č. 253/2008 Sb.**
 - **§ 5 vyhlášky č. 281/2008 Sb.**

Otázka

Z několika ustanovení zákona č. 253/2008 Sb. a vyhlášky č. 281/2008 Sb. plyne povinnost věnovat pozornost neobvyklým transakcím, neobvyklému chování klienta či transakcím, které nemají zjevný ekonomický důvod. Jak lze neobvyklost či neodůvodněnost transakce rozpoznat?

Odpověď

Zákon č. 253/2008 Sb. zmiňuje neobvyklost či absenci zřejmých důvodů transakce, jakožto možnou okolnost nasvědčující podezření na legalizaci výnosů z trestné činnosti nebo financování terorismu, v § 6 odst. 1 písm. a) až f). V § 9 odst. 2 písm. c) stanoví povinnost získávat informace potřebné pro průběžné sledování obchodního vztahu za účelem zjištění, zda uskutečňované obchody jsou v souladu s tím, co povinná osoby o klientovi ví, tedy ke zjištění, zda nejsou tyto obchody neobvyklé. Konkretizace neobvyklých transakcí a transakcí postrádajících zjevný ekonomický důvod, s nimiž se povinná osoba může setkat, by měla být součástí systému vnitřních zásad dle § 21 odst. 5 zákona č. 253/2008 Sb.

Vyhláška č. 281/2008 Sb. v § 5 odst. 2 písm. g) ukládá zjišťovat rizikový profil klienta s ohledem na neobvyklý způsob uskutečnění obchodu, přičemž neobvyklost má být posuzována zejména s ohledem na typ klienta, předmět, výši a způsob vypořádání obchodu, účel zřízení účtu a předmět činnosti klienta.

Potřeba věnovat pozornost neobvyklým transakcím je obsažena také v *Mezinárodních standardech boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu* vydávaných FATF (dostupné v anglickém jazyce zde:

http://www.fatf-gafi.org/document/50/0,3746,en_32250379_32236920_49653426_1_1_1_1,00.html).

Pro každý typ klienta je obvyklé jiné chování, které se navíc vyvíjí v čase, rovněž v návaznosti na vývoj technologií, obchodních zvyklostí a další faktory. Totéž platí pro předmět obchodu a způsob jeho vypořádání. Neobvyklý může být také objem obchodu (částka), a to ve vztahu k předmětu obchodu, tak k osobě klienta nebo k jeho majetkovým poměrům. Povinná osoba tedy musí mít dostatečně konkrétní představu o tom, co je pro daného klienta či relativně homogenní skupinu klientů obvyklé.

Za neobvyklý z hlediska objemu je potřeba považovat obchod, jehož částka (hodnota) je zjevně vyšší než by odpovídalo podnikatelské činnosti klienta nebo jeho majetkovým poměrům. Příklady:

- Klient, fyzická osoba s jediným uváděným zdrojem příjmu ze zaměstnání, uloží na svůj bankovní účet významnější objem hotovosti nebo je mu významnější jednorázový obnos zaslán, např. ve výši několikanásobku jeho obvyklého měsíčního příjmu.
- Klient s deklarovaným předmětem činnosti jiným, než obchodování s cennými papíry, zadává příkaz k nákupu cenných papírů v objemu dosahujícím nepřiměřeně velké části jeho bilanční sumy.
- Klient žádá o úvěr, jehož pravidelné splátky přesahují jeho disponibilní příjem, o kterém finanční instituce ví, popřípadě provádí velké mimořádné splátky neodpovídající známým zdrojům jeho příjmů.

Neobvyklý způsob uskutečnění obchodu – příklady:

- Klient uskutečňuje obchod přes několik prostředníků, přestože pro tento typ obchodů nejsou prostředníci zpravidla využíváni.
- Klient využívá složitější strukturu obchodů (např. při obchodech s finančními instrumenty), než by bylo nezbytné a nákladově efektivní.
- Klient platí nebo přijímá platby za zboží neobvyklým způsobem, například pomocí hotovosti, šeků vystavených v zahraničí nebo cenných kovů, přestože v daném sektoru je obvyklé placení mezibankovními převody.

Obchody postrádající zjevný ekonomický důvod – příklady:

- Klient uzavírá nebo je ochoten uzavírat obchody, které se pro něj jeví být nevýhodné – za své plnění nepožaduje či nezíská odpovídající protiplnění.
- Klient provádí nebo přijímá platby přes platební instituce v jurisdikcích, které umožňují realizaci anonymních plateb, přestože by bylo možné platby realizovat levněji přes domácí platební instituce.
- Významné dary či podpora nezavedeným či neznámým neziskovým organizacím.

Neobvyklé obchody a obchody postrádající zjevný ekonomický důvod nejsou automaticky podezřelými obchody ve smyslu § 6 zákona č. 253/2008 Sb. V rámci kontroly klienta povinná osoba může zjistit, že pro toto neobvyklé chování existuje racionální a právně nezávadné opodstatnění.

Význam
odpovědi pro její
adresáty

Tato odpověď vyjadřuje názor pracovníků České národní banky. Soud a případně i bankovní rada České národní banky mohou zaujmout odlišný názor. Postup v souladu s odpovědí však bude ČNB při výkonu dohledu nad finančním trhem považovat v mezích odpovědi a jejích východisek za postup v souladu s právními předpisy, ledaže z okolností vyplyne neaplikovatelnost odpovědi na daný případ.

Kontaktní osoba: Pavel Sýkora, pavel.sykora@cnb.cz
Datum: 24.4.2012